

YAŞLI ŞEYTANIN HÜKÜMDARI BEŞ YÜZ YILDIR İKTİDARDA

Prof. Dr. Erdoğan TAŞKIN
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi

Beş yüz yıldır iktidarda, kütüphane raflarında ve kitapçı vitrinlerinde olan Hükümdar, “Yaşlı Şeytan” namıyla anılan Machiavelli’nin günümüzde en çok bilinen ve en seçkin eseridir.

Askerlik, sanat, siyaset, tarih, yönetim bilimi konusunda yazıları, edebiyat ve tiyatro alanlarındaki çok yönlü eserlerinin ışığı ile çağını aydınlatan ve öncü görüşleri günümüze kadar ulaşan Niccolo Machiavelli tarafından 1513 yılında yazılan Hükümdar (il Prencce) kitabı beş yüz yaşına girdi.

Bu eserini beş yüz yıl önce İtalya Floransa’da Medici hanedanına sunan Machiavelli, onlardan sarayda bir görev elde etmek istemiştir. On dört yıl kamu hizmetlerinde üst düzeyde idareci olarak görev yapmış, diplomat ve ordu komutanı olarak da başarılı bir mesleki dönemi olmuştur.

İtalya’da 3 Mayıs 1469-21 Haziran 1527 Tarihleri arasında yaşayan ve önemli devlet görevleri yapan Machiavelli’nin Hükümdar kitabı içinde bazı yorumculara göre efsaneler ve diğerlerine göre ise gerçekçi düşünceler ve cumhuriyet fikirleri vardır.

Ancak hükümdarın icap ettiği vakit dini de alet olarak kullanması gerektiği düşüncesi de bu eserde belirtilmiştir. Machiavelli, dindar olsun ya da olmasın devleti yöneten bir hükümdarın kuvvetli olmasını ve son derece dindar görünmesini istemiştir.

Zira bir devletin mantığı kuvvet, dinin mantığı hak üzerinden işler. Devletin mantığına göre güçsüzlük, dinin mantığına göre ise haksızlık büyük suç ve günahtır.

Ayrıca, Machiavelli kuvvetli olmak için hükümdarın amaçlarına, başarıya, zafere ulaşması için her yola ve her araca başvurulması gerektiğini savunmuştur.

Hükümdarın ulaştığı sonuçların kullandığı araçları mubah kıldığına inanır.

Hükümdar, çağa ayak uydurmak için en müsait araçları seçmelidir. Hükümdar, gerektiğinde hem yasayı hem de kuvveti kullanabilmelidir.

Machiavelli’nin yaptığı meşhur ve tanınmış kötü benzetmeye göre bir hükümdar, kimi zaman aslan kimi zaman tilki olmalıdır.

Hükümdar, bazı zamanlar alenen saldırmalı bazen ise kendini saklamalıdır. Hükümdar, tuzakları tanımak için tilki, kurtları korkutmak için de aslan olmalıdır.

Bu düşüncesi ile amaca ulaşmak için her yolu meşru gören Machiavelli, bir hükümdarın insanca davranmayı da, hayvanca davranmayı da bilmesi gerektiğini söyler. Çünkü mücadelenin iki yönü vardır: Biri insani yasa yolu, diğeri de kuvvet yoludur. Birinci yol yetmediği takdirde, ikincisine tereddütsüz başvurulmalıdır. Hangi konu işe yarlıyorsa hükümdar, onu kullanmalıdır.

Machiavelli’nin öğretisi yoluna göre hükümdar, gaddar, zalim, cimri ve yalan söylüyor olabilir. Fakat aynı zamanda bunları yaparken insanlara merhametli, cömert ve sözünün eriymiş gibi görünmelidir.

Ayrıca hükümdar daima kötü yanlarını başkalarına yıkmalı iyi olanları kendisine ait gibi göstermelidir.

Hükümdarın bütün iyi niteliklere sahip olması da şart değildir. Ancak iyi niteliklere sahipmiş gibi görünmesi gerekir.

Gerektiğinde bunların tam tersini yapabilecek iradesi de olmalıdır. Zira halk hükümdarı uzaktan görür, sadece onun görünüşüne ve birkaç sözüne bakar.

Bu nedenle hükümdar amaca ulaşmak için hiçbir eleştiriden korkmamalı ve kötülük yapmaktan asla çekinmemelidir. Hükümdarın tek amacı hayatını ve devletinin varlığını sürdürmektir. Bunu sağlamak için hükümdarın başvuracağı her araç, her zaman doğru ve övgüye değerdir.

Bu görüşleri erdem, ahlak ve felsefi yönleri ile üzerinde beş yüz yıldır tartışılan Hükümdar kitabı inanç, talih kavramları ile yazıldığı Rönesans’ın beşiği İtalya’nın bir döneminin başlangıç söylemlerini kapsar.

Soyut bir dünyadan çok uygulamaya yönelik gerçekçi düşünceler ile bilimsel gözlemler taşıdığı ileri sürülen, seçkin kitapçılarda İtalyancadan Türkçeye farklı çevirileri bulunan Yaşlı Şeytan’ın ölümsüz eseri Hükümdar kitabı, okumaları için siyaset bilimi ve işletme yönetimi konularına ilgi duyan kişiler için hararetle tavsiye edilmektedir.

Şeytanın öğretmeni olarak ve felsefesi az olduğu için eleştirilen, verdiği örnekler ve kimi zaman anlattığı olaylarda yanlışlar bulunan Machiavelli’nin Hükümdar kitabının ardından, son okuma tavsiyemiz ise: Nobel Akademik Yayıncılık tarafından geçen yıl Ankara’da basılan, “İşletme Yönetimi İlkeleri / Kavramlar - Uygulamalar – Yaklaşımlar”, kitabı olabilir.